

ELTE Tanító- és Óvóképző Kar (TÓK)

Kutatásetikai Bizottságának Ügyrendje

Az ELTE TÓK Kari Tanács levélszavazással egyhangúlag megszavazta az ELTE TÓK Kutatásetikai Bizottságának Ügyrendjét (Határozati szám: 2025/2026-34. sz.)

1. A kutatásetikai engedély szükségessége

- A Karon végzett kutatás kutatásetikai engedélyhez kötött, amennyiben az alábbi feltételek bármelyike fennáll, hogy
 - a kutatás emberből vagy emberről származó adatok, információk, tapasztalatok, attitűdök vagy viselkedésformák gyűjtésére, feldolgozására vagy elemzésére irányul;
 - a kutatás személyes vagy személyhez köthető adatot érint;
 - a kutatás hatással lehet természetes személyek jogaira, érdekeire, méltóságára vagy a velük kapcsolatos adatkezelésre;
 - a kutatás nem minősül egészségügyi vagy orvosbiológiai kutatásnak.

Az első bekezdés szerinti kutatás kizárólag a Bizottság által kiadott kutatásetikai engedély birtokában folytatható.

- Amennyiben a kutatás orvosbiológiai, egészségügyi vagy pszichofiziológiai jellegű, az engedélyezés a Semmelweis Egyetem Regionális Intézményi Tudományos és Kutatásetikai Bizottságának (TUKEB) hatáskörébe tartozik.
- A Bizottság kutatásetikai engedélyt kizárólag az ELTÉ-vel közalkalmazotti jogviszonyban álló, illetve professor emeritusi címben részesült oktatók és kutatók részére adhat ki. Hallgatói kutatás esetén az eljárás a témavezető vagy gyakorlatvezető kezdeményezésére indítható.
- A Bizottság nem folytat utólagos etikai eljárást olyan kutatási vagy pályázati tevékenység tekintetében, amely korábban már támogatást, jóváhagyást vagy engedélyt kapott.

2. A Kari Kutatásetikai Bizottság összetétele és működése

- A Karon kutatásetikai feladatok ellátására háromtagú Bizottság működik, amelyből egy fő hallgatói képviselő.
- A Bizottság tagjait a dékán bízta meg a Kar mindenkor hatályos Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) szerint.
- A Bizottság tagjai a Kar kutatási tevékenységéhez kapcsolódó releváns tudományterületeket képviselik.

- A Bizottság feladata a kutatások etikai megfelelőségének vizsgálata és állásfoglalások kiadása a 4. pontban meghatározott esetkörökben.
- A Bizottság szükség szerint külső szakértőt is bevonhat, ha a kutatás speciális módszertani, adatvédelmi vagy etikai kérdései ezt indokolják.
- A Bizottság eljárására a jelen utasításban, valamint a Kar SZMSZ-ében rögzített rendelkezések az irányadók.

3. A Bizottság feladatai

- A Bizottság felkérés alapján jár el, és különösen az alábbi esetekben folytat kutatásetikai vizsgálatot:
 - az ELTE szervezeti egységeiben vagy más intézményekkel együtt benyújtott kutatási pályázatok etikai kérdéseiben,
 - hallgatók kutatási tevékenységéhez (pl. szakdolgozat, TDK-kutatás, kutatási projekt) kapcsolódó etikai szempontok vizsgálatában, amennyiben az eljárást a témavezető vagy gyakorlatvezető kezdeményezi,
 - minden olyan további kutatásetikai kérdésben, amely a kutatás etikai megfelelőségére, a résztvevők jogainak és érdekeinek védelmére, valamint az adatkezelés etikai és jogi feltételeire vonatkozik.
- A Bizottság e feladatokat a jelen utasításban és a mellékletekben foglalt kutatásetikai alapelvek alapján látja el.

A Bizottság döntése lehet:

- az engedély megadása,
 - feltételes engedély megadása,
 - a kérelem elutasítása.
- A Bizottság a döntéséről a kérelmezőt írásban értesíti.

4. Az etikai eljárás rendje

- Az etikai eljárás írásbeli kérelem benyújtásával indul, a Kar által rendszeresített formanyomtatványon. <https://www.tok.elte.hu/szabalyzatok>

- A kérelemnek tartalmaznia kell a kutatás célját, indoklását, módszertanát, a résztvevők körét, a bevonás módját, az adatkezelési eljárásokat, valamint a kutatás megvalósításához kapcsolódó etikai megfontolásokat.
- A Bizottság a kérelem alapján vizsgálja
 - a kutatás indokoltságát és tudományos megalapozottságát,
 - a résztvevők jogainak, méltóságának és biztonságának védelmét,
 - a kockázatok minimalizálását,
 - az adatkezelés jogszerűségét és átláthatóságát,
 - a kutatási környezet etikai megfelelőségét.
- A Bizottság szükség esetén hiánypótlást rendelhet el.
- A Bizottság döntését – lehetőség szerint – a kérelem beérkezésétől számított 30 napon belül hozza meg.

5. Záró rendelkezések

Jelen ügyrend a kihirdetés napján lép hatályba.

Az ügyrend mellékletei az ügyrend elválaszthatatlan részét képezik

- 1. számú melléklet: A kutatásetikai engedélyezés alapelvei
- 2. számú melléklet: A neveléstudomány-specifikus kutatások etikai irányelvei
- 3. számú melléklet: Open Science tájékoztató az ELTE TÓK kutatói számára

A jelen utasításban nem szabályozott kérdésekben a Kar SZMSZ-e <https://www.tok.elte.hu/dstore/document/269222/TOKszmsz2022-09-01.pdf>, az Egyetem szabályzatai és a vonatkozó jogszabályok az irányadók.

1. számú melléklet

A kutatásetikai engedélyezés alapelvei

A melléklet célja, hogy az ELTÉ-n folyó kutatásokra vonatkozóan rögzítse azokat az etikai elveket, amelyek biztosítják a kutatások átláthatóságát, felelősségteljes lebonyolítását és a résztvevők jogainak védelmét.

Alapelvek

1. Személyi méltóság tisztelete: a kutatás során biztosítani kell, hogy a résztvevők méltósága, autonómiája és jogai maradéktalanul érvényesüljenek.
2. Tájékoztatáson alapuló beleegyezés: a részvétel önkéntességét és a megfelelő tájékoztatást dokumentálni kell.
3. Adatvédelem és adatbiztonság: a résztvevők személyes adatainak kezelése során az adatvédelmi jogszabályok maradéktalan betartása kötelező.
4. Kockázatok minimalizálása: a kutatás csak olyan eljárással végezhető, amely nem okoz a résztvevők számára indokolatlan kockázatot.
5. Kutatói felelősség: a kutatást végző személy teljes felelősséggel tartozik a kutatás szakmai és etikai megfeleléséért.
6. Átláthatóság: a kutatás célját, módszereit és várható hasznát világosan meg kell határozni.
7. Érdekkonfliktus elkerülése: a kutató köteles elkerülni minden olyan helyzetet, amely érdekkonfliktust eredményezhet.

2. számú melléklet

A neveléstudomány-specifikus kutatások etikai irányelvei

A neveléstudományi kutatások az emberi fejlődés, tanulás és szocializáció vizsgálatával különös érzékenységet igényelnek, tekintettel arra, hogy gyakran gyermekeket, fiatalokat vagy más sérülékeny csoportokat érintenek.

Fő elvek

1. A résztvevők védelme: a gyermekekkel vagy sérülékeny csoportokkal végzett kutatás csak fokozott etikai körültekintéssel végezhető.
2. Kettős beleegyezés: kiskorú résztvevők bevonásához a gyermek és a törvényes képviselő hozzájárulása szükséges.

3. A kutatás környezeti megfelelősége: a vizsgálatot olyan körülmények között kell végezni, amely nem veszélyezteti a résztvevők fizikai vagy lelki biztonságát.
4. A kutatás céljának pedagógiai indokoltsága: a kutatásnak – lehetőség szerint – a résztvevők nevelési-oktatási környezetét tiszteletben kell tartania.
5. Ártalom minimalizálása: minden beavatkozás, megfigyelés vagy adatfelvétel a lehető legkisebb terhelést jelentse.
6. Nevelési intézmények bevonása: az intézményvezető előzetes engedélye kötelező, és a vizsgálat nem hátráltathatja a pedagógiai munka rendjét.

3. számú melléklet

Open Science tájékoztató az ELTE TÓK kutatói számára

Általános elvek

1. Nyílt hozzáférés: a Kar támogatja a kutatási eredmények nyílt hozzáférésű közzétételét, amennyiben az nem sérti a résztvevők jogait vagy a kutatás adatvédelmi kötelezettségeit.
2. Átlátható adatkezelés: empirikus kutatások esetén törekedni kell az elemzési kódok és kutatási protokollok megosztására- a jogi és etikai korlátok figyelembevételével.
3. Preregisztráció: a kutatók számára ajánlott a kutatás előzetes regisztrációja megbízható platformokon.
4. Adatarchiválás: az adatokat lehetőség szerint intézményi (ELTE EDIT) vagy nemzetközi repositorykban célszerű elhelyezni (pl. DOI-azonosítóval).
5. Publikációs felelősség: a kutatók kötelesek a kutatási eredményeket pontosan, torzításmentesen és a szakmai normáknak megfelelően közölni.

Tudományos Bizottság

Kutatásetikai Bizottság

Budapest, 2026. január